

[Uz Sākumlapu](#) > ... > [Jūsu Tiesības](#) > [Noziedzīgos Nodarījumos Cietušie](#) > [Cietušo Tiesības \(katrā Valstī\)](#) Hungary

Cietušo tiesības (katrā valstī)

Saturu nodrošina

Ungārija

Ungārija

Personu uzskata par noziedzīgā nodarījumā cietušo, ja pret to ir vērsta darbība, kas ir noziedzīgs nodarījums saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem, piemēram, personai ir nodarīts kaitējums vai tās īpašums ir bojāts vai nozagts. Noziedzīgā nodarījumā cietušajam ar Ungārijas tiesību aktiem tiek piešķirtas dažādas tiesības pirms tiesas procesa (lietas izskatīšanas), tā laikā un pēc tā. Informāciju par cietušās personas tiesībām un pienākumiem kriminālprocesā var pieprasīt no izmeklēšanas iestādes, prokurora vai tiesas atkarībā no tiesas procesa posma.

Ungārijā kriminālprocess sākas ar izmeklēšanu. To parasti veic policija prokurora uzraudzībā. Kad izmeklēšana ir pabeigta, prokurors izlemj celt apsūdzības un lietu nodod tiesai, vai arī lietu slēdz izmeklēšanas posmā nepietiekamu pierādījumu dēļ vai tādēļ, ka kriminālatbildību nevar pieprasīt vai tā vairs nav piemērojama.

Ja lietu nodod tiesai, tiesa izskata savāktos pierādījumus un lemj, vai apsūdzētais ir vainīgs vai ne. Ungārijā kriminālprocesā (izņemot dažus tiesvedības veidus) tiesa pierādījumus var izskatīt arī atklātā sēdē, tāpēc liecinieku var izsaukt uz tiesas sēdi un nopratināt. Ja apsūdzēto atzīst par vainīgu, viņu notiesā un piespriež sodu. Ja apsūdzēto atzīst par nevainīgu, viņu attaisno.

Noklikšķiniet uz norādītajām saitēm, lai iegūtu nepieciešamo informāciju:

[1 Manas kā noziegumā cietušā tiesības](#)

[2 Paziņošana par noziegumu un manas tiesības izmeklēšanas vai tiesas procesa laikā](#)

[3 Manas tiesības pēc tiesas procesa](#)

[4 Kompensācija](#)

[5 Manas tiesības uz atbalstu un palīdzību](#)

Lapa atjaunināta: 18/07/2025

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

1 - Manas kā noziegumā cietušā tiesības

Kādu informāciju es saņemšu no iestādes (piem., policijas, prokurora) pēc tam, kad noziegums būs izdarīts, bet pirms es būšu ziņojis par to?

Kriminālprocesa likums nosaka, ka tiesai, prokuroram un izmeklēšanas iestādei pirms jebkuras procesuālās darbības ir jāinformē izpildes darbībās iesaistītās personas par viņu tiesībām un pienākumiem.

Par noziegumiem var ziņot prokuroram vai izmeklēšanas iestādei mutiski vai rakstiski. Ziņojumu var pieņemt arī cita iestāde vai tiesa, kas to nosūtīs izmeklēšanas iestādei. Likumā nav paredzētas formalitātes ziņošanai par noziegumu; par noziegumiem var ziņot, nosūtot vēstuli, pa pastu vai e-pastu, vai personīgi.

Kriminālprocess notiek ungāru valodā, bet noziegumā cietušajam, kurš neprot ungāru valodu, ir iespēja lietot savu dzimto valodu vai jebkuru citu valodu pēc viņa izvēles. Pat ja cietušais prot ungāru valodu, viņš kriminālprocesā var lietot savu dzimto valodu. Rakstiskās vai mutiskās tulkošanas izmaksas no cietušā neiekasē, un cietušajam nevar uzlikt pienākumu veikt avansa maksājumu par šādām izmaksām vai pienākumu segt šādas izmaksas.

Noziegumā cietušajam ir tiesības saņemt atbalstu no cietušo atbalsta dienesta; tas attiecas uz fiziskām personām, kuras cietušas pret viņu īpašumu vērstā noziedzīgā nodarījumā vai nodarījumā, kas izdarīts Ungārijas teritorijā, un uz jebkurām fiziskām personām, kurām nodarīts kaitējums, kas ir tiešas tādu pret īpašumu vērstu noziedzīgu darbību vai nodarījumu sekas, kas izdarīti Ungārijas teritorijā, jo īpaši miesas bojājumi vai emocionāls kaitējums, garīgs šoks vai ekonomiski zaudējumi, ar nosacījumu, ka šādas personas ir: Ungārijas pilsoņi, jebkuras ES dalībvalsts pilsoņi, jebkuras trešās valsts pilsoņi, kuri likumīgi uzturas Eiropas Savienības teritorijā, bezvalstnieki, kuri likumīgi uzturas Ungārijas teritorijā, cilvēku tirdzniecības upuri vai jebkādas citas personas, kuras uzskata par tiesīgām saņemt atbalstu, pamatojoties uz starptautiskiem līgumiem, kas noslēgti starp viņu attiecīgo valsti un Ungāriju, vai pamatojoties uz savstarpīgumu.

Valsts sniedz atbalsta pakalpojumus cietušajiem, pirms tam novērtējot viņu vajadzības, un šāds atbalsts var būt cietušo interešu aizsardzības veicināšana, tūlītējas monetārās palīdzības piešķiršana, cietušā statusa apliecinājuma izdošana, liecinieku aizsardzība un aizsargātas mītnes vietas nodrošināšana. Ja ir izpildīti likumā paredzētie nosacījumi, cietušais ir arī tiesīgs saņemt valsts kompensāciju.

Turklāt var tikt noteikta cietušā personīgā aizsardzība, ja pret personām tiek plānotas vai izdarītas vardarbīgas darbības vai nodarījumi, kas rada apdraudējumu vairākām personām, lai kavētu vai izjauktu viņu dalību kriminālprocesā vai viņu tiesību aizsardzību un viņu pienākumu izpildi, vai ja pastāv šāda nozieguma varbūtība. Pieteikumus var iesniegt vai reģistrēt tiesā, prokuratūrā vai izmeklēšanas iestādē, kas veic kriminālprocesu.

Lai nodrošinātu pret personas fizisko integritāti vai brīvību vērstu nodarījumu novēršanu vai pārtraukšanu, personīgā aizsardzība ietver cietušās personas privātā mājokļa vai citas dzīvesvietas aizsardzību, kā arī personas pārvietošanās ceļu aizsardzību un drošu piedalīšanos kriminālprocesā vai citās oficiālās darbībās.

Personīgo aizsardzību nodrošina jo īpaši ar tādiem līdzekļiem kā regulāra patrulēšana, tehniski līdzekļi, pastāvīgi komunikāciju pieslēgumi, aizsargapģērba nodrošināšana un — ja citas personīgās aizsardzības metodes ir neefektīvas — nodrošinot apsardzes personālu, ko var izvietot vietā, kuru pārvalda tiesībaizsardzības iestāde, kas ir pilnvarota noteikt un nodrošināt personīgo aizsardzību.

Ja cietušā, kurš piedalās kriminālprocesā par īpaši smagu noziedzīgu noziegumu, aizsardzību nevar nodrošināt ar personīgās aizsardzības līdzekļiem un ja cietušais sadarbojas ar iestādi un ir apdraudētā situācijā, kādēļ ir vajadzīgi īpaši piesardzības pasākumi, tad cietušais var arī piedalīties liecinieku aizsardzības programmā, kas nodrošina īpašus piesardzības pasākumus, ja vien ir izpildīti īpaši papildu nosacījumi.

Konkrētos gadījumos cietušais ir tiesīgs uz pārstāvību ar tiesvedības partnera starpniecību un, rīkojoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, ir arī tiesīgs saņemt juridisko palīdzību. Šādu pārstāvību un palīdzību parasti piešķir ar nosacījumu, ka cietušajam tā ir vajadzīga, proti, ja, ņemot vērā ar cietušo vienā mājoklī dzīvojošo personu ienākumus, cietušā mēneša neto ienākumi nepārsniedz attiecīgo izdienas pensijas minimālo summu, kas noteikta, pamatojoties uz darba attiecībām (28 500 HUF 2017. gadā), un ja cietušajam nav līdzekļu, no kuriem varētu segt juridiskā pakalpojuma izmaksas.

Cietušais var būt tiesīgs pievienoties civilprasībai, lai jebkurā kriminālprocesa posmā pieprasītu no apsūdzētā kompensāciju par zaudējumiem, kas radušies noziedzīga nodarījuma dēļ. Savas prasības nodrošināšanai cietušais var ierosināt apsūdzētā īpašuma sekvestrāciju, ko tiesa uzdod veikt, ja ir pamatots iemesls uzskatīt, ka prasības apmierināšana tiks apstrīdēta. Tiesa lēmumu par civilprasību iekļauj spriedumā, ar ko pieņem vai noraida ierosinājumu. Ja tas būtiski aizkavētu procesa pabeigšanu vai ja apsūdzētais tiek attaisnots, vai ja ierosinājuma iztiesāšana pēc būtības kriminālprocesā nav iespējama citu apstākļu dēļ, tiesa uzdod civilprasības izpildi ar citiem tiesiskiem līdzekļiem.

Īpašos apstākļos cietušajam ir tiesības piedalīties mediācijas procedūrā ar apsūdzēto. Mediācijas procedūru nevar veikt bez cietušā piekrišanas, un pat cietušā piekrišanas gadījumā piekrišana nav automātiska un ir atkarīga no daudziem citiem apstākļiem.

Cietušā un viņa pārstāvja personīgie izdevumi, kas radušies lietā, ir kriminālprocesa izmaksas tāpat kā cietušā izmaksas, kas radušās saistībā ar viņa klātbūtni liecinieka statusā. Lai gan tiešos izdevumus valsts nesedz avansā, cietušā izmaksas, kas radušās saistībā ar viņa klātbūtni liecinieka statusā, tiek atlīdzinātas pēc procesuālās darbības. Apsūdzētajam tiek uzdots segt kriminālprocesa izmaksas, ja viņš tiek atzīts par vainīgu.

Es nedzīvoju ES valstī, kurā noziegums tika izdarīts (ES pilsoņi un trešo valstu pilsoņi). Kā tiek aizsargātas manas tiesības?

Kriminālprocesa likums paredz tiesību aizsardzību tiesvedībā, kas ir Ungārijas jurisdikcijā, neatkarīgi no valstspiederības un dzīvesvietas. Cietušo atbalsta dienests sniedz jebkuras ES dalībvalsts valstspiederīgajiem tādus pašus pakalpojumus kā Ungārijas pilsoņiem.

Kādu informāciju es saņemšu, ja ziņošu par noziegumu?

Cietušo informē individuāli par lēmumu, kurā uzdots veikt izmeklēšanu, tikai tad, ja cietušais nav ziņojis par noziegumu. Turklāt Tiesvedības likumā ir noteiktas situācijas un lēmumi, par kuriem cietušais ir jāinformē.

Cietušajam ir tiesības saistībā ar noziegumu, kas saistīts ar viņu, pēc viņa pieprasījuma tikt informētam par aizturētās personas atbrīvošanu vai izbēgšanu, nosacītu atbrīvošanu, galīgu atbrīvošanu vai izbēgšanu, kā arī par ieslodzījuma termiņa izpildes pārtraukšanu personai, kura notiesāta uz noteiktu ieslodzījuma termiņu, tādas personas atbrīvošanu vai izbēgšanu, kurai piespriests arests, kā arī par aresta izpildes pārtraukšanu, tādas personas atbrīvošanu vai izbēgšanu, kurai noteikta piespiedu ārstēšana, personas, kurai noteikta piespiedu ārstēšana, atbrīvošanu, aiziešanu bez atļaujas un adaptācijas atvaļinājumu un — nepilngadīgu noziedzīgo nodarījumu izdarītāju izglītošanas gadījumā — pagaidu vai pastāvīgu atbrīvošanu, aiziešanu no iestādes bez atļaujas un izglītošanas pārtraukšanu.

Cietušajam ir jābūt informētam jo īpaši par šādiem lēmumiem: eksperta norīkošana, izmeklēšanas apturēšana, izmeklēšanas noslēgšana, izmeklēšanas izbeigšana, saukšana pie kriminālatbildības, saukšanas pie kriminālatbildības daļēja izlaišana, apsūdzību atcelšana un jebkuru tādu lēmumu pieņemšana, kuros ietverti noteikumi, kas tieši attiecas uz cietušo, kā arī galīga lēmuma pieņemšana.

Cietušajam jābūt informētam par visu to procesuālo darbību vietu un datumu, kurās viņš var piedalīties. Šādas darbības cita starpā var būt eksperta uzklauššana izmeklēšanas laikā, pārbaudes, notikumu rekonstrukcijas, uzrādīšana identificēšanai, kā arī tiesvedības un atklātas tiesas sēdes tiesas procesa gaitā.

Izmeklēšanas laikā cietušais var uzzināt par ekspertu atzinumiem un materiāliem un par maksu saņemt to kopijas saistībā ar izmeklēšanas darbībām, kurās viņš var piedalīties, kā arī saņemt citu dokumentu kopijas, ja tas nav pretrunā izmeklēšanas interesēm. Pēc izmeklēšanas noslēgšanas cietušajam ir atļauts izskatīt jebkurus dokumentus, kuri attiecas uz noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts pret viņu.

Izmeklēšanas gaitā cietušais var iesniegt apelāciju vai sūdzību pret visiem lēmumiem, kuros ietverti noteikumi, kas tieši attiecas uz cietušo. Cietušais sūdzību cita starpā var iesniegt pret lēmumiem, kuros noraidīts viņa ziņojums par noziegumu, vai lēmumiem, ar kuriem aptur vai izbeidz izmeklēšanu.

Ja ziņojums par noziegumu tiek noraidīts vai ja izmeklēšana tiek izbeigta, kā arī konkrētos gadījumos, kad ir bijušas iesniegtas oficiālas apsūdzības attiecībā uz daļu no lēmuma par saukšanu pie kriminālatbildības, un cietušā sūdzība nav sniegusi vēlamo rezultātu, cietušais var rīkoties kā aizstājošas privātās apsūdzības uzturētājs, ievērojot likumā noteikto termiņu. Cietušais var rīkoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs arī tad, ja prokurors izmeklēšanā nekonstatē noziedzīgu nodarījumu, par kuru būtu jāceļ valsts apsūdzība, vai ja prokurors nav pārņēmis apsūdzības pārstāvību no privātās apsūdzības uzturētāja. Cietušais, kurš rīkojas kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, ar sava advokāta starpniecību var ierosināt kriminālvajāšanu un var tādējādi pats iesniegt lēmumu par apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības.

Tiesvedības laikā cietušais var pārsūdzēt tikai civilprasības iztiesāšanu pēc būtības, bet ne lēmumu pēc būtības.

Tiesvedības laikā cietušais var rīkoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, ja prokurors ir atcēlis apsūdzību.

Vai man ir tiesības uz bezmaksas tulka vai tulkotāja pakalpojumiem (kad es sazinos ar policiju vai citām iestādēm vai izmeklēšanas un tiesvedības laikā)?

Kriminālprocess notiek ungāru valodā, tomēr ungāru valodas nezināšana nav pamats diskriminācijai. Kriminālprocesā jūs gan mutiski, gan rakstiski varat lietot savu dzimto, reģionālo vai mazākumtautības valodu vai jebkuru citu valodu, ko norādāt kā tādu, kurā runājat. Šādos gadījumos jums ir tiesības bez maksas saņemt mutiskā tulka pakalpojumus un jums adresēto oficiālo dokumentu rakstiskus tulkojumus.

Kā iestāde nodrošinās to, ka es saprotu un mani saprot (ja esmu bērns; ja man ir invaliditāte)?

Iestāde centīsies sazināties ar jums vienkāršā un viegli saprotamā veidā gan mutvārdos, gan rakstiski. Informācija par jūsu tiesībām un brīdinājumi par jūsu pienākumiem tiks paziņoti viegli saprotamā veidā, ņemot vērā jūsu stāvokli un individuālās spējas. Mutiskajā saziņā iestādei ir arī jāpārlicinās, vai jūs esat sapratis jums sniegto informāciju, vai jāpaskaidro attiecīgā informācija vai brīdinājums, ja neesat to sapratis. Ja esat nepilngadīgais vai invalīds, iestādei saziņā ar jums ir jāievēro īpaša rūpība. Ja esat vārdzirdīgs, nedzirdīgs, neredzīgais vai jums ir runas traucējumi, jūs varat pieprasīt zīmju valodas tulka pakalpojumus vai varat iesniegt rakstisku izklāstu mutiska izklāsta vietā.

Cietušo atbalsta pakalpojumi

Kurš sniedz atbalstu cietušajiem?

Valsts līmenī cietušo aizsardzību un juridiskās palīdzības funkcijas īsteno valdības biroji galvaspilsētā un 19 meģēs. Ja esat noziegumā cietušais, valsts aģentūras sniegs jums personalizētu bezmaksas palīdzību, kuras ietvaros jums sniegs:

- informāciju par jūsu tiesībām un iespējām;
- emocionālu atbalstu;
- praktisku palīdzību un juridiskas konsultācijas vienkāršās lietās;
- apstiprinājumu par jūsu kā cietušā statusu;
- var sniegt arī tūlītēju monetāro palīdzību, pamatojoties uz pieteikumu, kas iesniegts piecu dienu laikā no saistītā nozieguma izdarīšanas.

Juridiskās palīdzības ietvaros valdības biroji sniedz jums bezmaksas juridiskās konsultācijas gadījumos, kad lietas fakti ir samērā skaidri, un, ja jums ir finansiāla vajadzība, jums var sniegt juridiskus pakalpojumus (piem., dokumentu sagatavošana) ar tiesiskās palīdzības starpniecību ārpus kriminālprocesa konteksta un nodrošināt pārstāvību ar tiesvedības partnera starpniecību kriminālprocesa kontekstā.

Budapeštas un meģu valdības biroju kontaktinformācija ir atrodama vietnē <http://www.kormanyhivatal.hu/>, un plašāka informācija par atbalstu cietušajiem un juridisko palīdzību ir pieejama vietnēs <https://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/aldozatsegito-szolgalat> un <http://igazsagugyihivatal.gov.hu/jogi-segitsegnyujtas>.

Ja esat kļuvis par noziegumā cietušo, papildus valsts cietušo atbalsta organizācijām jūs varat vērsties arī vairākās civilās organizācijās, piemēram:

- labdarības apvienība "BALTAIS APLIS", kas ir organizācijas "Victim Support Europe" biedre, sniedz finansiālu, juridisku, psiholoģisku un cita veida atbalstu, kā arī palīdzību noziegumos cietušajiem un viņu radniekiem, galvenokārt tiem, kuriem tā ir vajadzīga viņu sociālā stāvokļa dēļ (<http://fehergyuru.eu/>),
- Valsts krīzes telefona informācijas dienests (*Orsz?gos Kr?ziskezel? és Inform?ciós Telefonszolg?lat*) sniedz palīdzību personām, kuras cietušas no vardarbības ģimenē, no vardarbīgas izturēšanās cietušiem bērniem, prostitūcijas un cilvēku tirdzniecības upuriem un vajadzības gadījumā var nodrošināt šādām

- personām izmitināšanu (<http://bantalmazas.hu/>),
- NVO "ESZTER Ambulance" (*ESZTER Alap?tv?ny és Ambulancia*) nodrošina bezmaksas psiholoģisko ārstēšanu un rehabilitāciju bērniem un pieaugušajiem, kuri cietuši no vardarbības un ir traumatizētā stāvoklī, un sniedz juridisku informāciju un konsultācijas (<http://eszteralapitvany.hu/>),
  - NVO "NANE sieviešu tiesību asociācija" uztur bezmaksas palīdzības līniju un sniedz individuālu juridisku palīdzību, kā arī nodrošina psihologa un sociālā darbinieka konsultācijas pieaugušajiem un nepilngadīgajiem, kuri cietuši no vardarbības ģimenē (<http://nane.hu/>).

Vai policija automātiski nosūtīs mani uz cietušo atbalsta dienestu?

Ja vērsīeties policijā kā noziegumā cietušais, jūs saņemsiet no policijas rakstisku paziņojumu par attiecīgo cietušo atbalsta dienestu, un jūs informēs par jūsu iespējām saņemt cietušajiem paredzētu atbalstu, kā arī pēc pieprasījuma policija izsniegs vajadzīgo apliecinājumu, kas tiks nodots jums vai nosūtīts cietušo atbalsta dienestam.

Kā tiek aizsargāts mans privātums?

Kriminālprocesa gaitā jābūt respektētām jūsu personīgajām tiesībām un iesaistīto personu tiesībām uz cieņu, un jebkāda nevajadzīga ar jūsu privātumu saistītu datu izpaušana ir aizliegta. Šajā nolūkā, ja ir vajadzīga jūsu kā liecinieka liecība, jūs varat pieprasīt, lai tiek ievērota jūsu datu konfidencialitāte, un no šā brīža jūsu dati tiks izpausti tikai iestādei, kas uztur apsūdzību lietā.

Vai man ir jāziņo par noziegumu, pirms es varu piekļūt cietušo atbalstam?

Nepiemēro vispārēju nosacījumu, kas paredzētu, ka tiesības saņemt valsts piešķirto atbalsta pakalpojumu cietušajiem ir tikai tad, ja ir iesniegts ziņojums par noziedzīgo nodarījumu, kas izdarīts, kaitējot jums, tomēr monetāru atbalstu (kompensāciju, tūlītēju monetāro atbalstu) jūs varēsiet saņemt tikai tad, ja jums būs rakstisks pierādījums par kriminālprocesa uzsākšanu.

Personīgā aizsardzība, ja man draud briesmas

Jūs varat saņemt personīgo aizsardzību pēc kriminālprocesa uzsākšanas. Ja atrodaties apdraudētā situācijā tādēļ, ka piedalāties kriminālprocesā, jūs varat pieprasīt iestādei, kas uztur apsūdzību lietā, lai jums kā cietušajam vai lieciniekam, kā arī jūsu ģimenes locekļiem un radniekiem nodrošina personīgo aizsardzību. Personīgo aizsardzību var ierosināt izmeklēšanas iestāde, kas uztur apsūdzību lietā, prokuratūra vai tiesa, un lēmumu pieņem policija, kas nodrošina personīgo aizsardzību.

Ja jūs ir paredzēts noprotināt kā liecinieku un jūsu liecība ir saistīta ar īpaši svarīgas lietas būtiskajiem apstākļiem, jūs var atzīt par īpaši aizsargājamu, ja no jūsu liecības gaidītie pierādījumi nav aizstājami un ja jūsu identitātes izpaušana saistībā ar jūsu dalību kriminālprocesā nopietni apdraudētu vai nu jūsu, vai jūsu radnieku dzīvību, veselību vai personīgo brīvību.

Izmeklēšanas tiesnesis lems par liecinieka atzīšanu par īpaši aizsargājamu, ko var ierosināt prokurors, tāpēc jums šā veida aizsardzība ir jāpieprasa prokuratūrā. Ja jūs atzīst par īpaši aizsargājamu liecinieku, jūs drīkst noprotināt tikai izmeklēšanas tiesnesis, un jūs nedrīkst izsaukt uz tiesu, tiks ievērota jūsu vārda, personas datu un dzīvesvietas konfidencialitāte, un tie netiks izpausti apsūdzētajam vai viņa advokātam.

Jums var arī piešķirt aizsardzību īpašas aizsardzības programmas ietvaros. Ja jūs piedalāties šādā programmā, jūs var uzaicināt uz procesuālām darbībām vai informēt par procesuālām darbībām, vai jums var nosūtīt dokumentus tikai ar tās struktūras atbildību, kura atbild par jūsu drošību, un šādas struktūras adrese tiks norādīta kā jūsu dzīvesvietas adrese. Nevienam, arī ne iestādēm, netiks nodotas tādu dokumentu kopijas, kuros ir informācija par jums, ja vien par jūsu drošību atbildīgā struktūra nebūs to atļāvusi. Šādā gadījumā jūs varat atteikties sniegt liecību, kas satur vai netieši norāda uz informāciju par jūsu jauno identitāti vai dzīvesvietu.

Ja ir izdarīta jums kaitējoša noziedzīga darbība, par kuru soda, piespriežot ieslodzījumu, jūs varat ierosināt tiesai, lai tā izdod rīkojumu par aizliegumu tuvojties jums uz laiku no 10 līdz 60 dienām.

Kādi aizsardzības veidi ir pieejami? Kurš var piedāvāt man aizsardzību?

Kriminālprocesa laikā tiesa, prokurors un izmeklēšanas iestāde pastāvīgi pārbaudīs, vai jūs, pamatojoties uz jūsu personību raksturojošiem faktiem un apstākļiem, kā arī dzīves apstākļiem un noziedzīgā nodarījuma apstākļu veidu, esat cietušais, kuram ir vajadzīga īpaša aizsardzība un kuram ir īpašas vajadzības kriminālprocesā. Šādā gadījumā pārsvarā tiesa, prokuratūra vai izmeklēšanas iestāde, kas veic kriminālprocesu, var izdot rīkojumu veikt pasākumus, lai nodrošinātu jūsu personīgo aizsardzību, ar nosacījumu, ka personīgo aizsardzību un 7. iedaļā noteikto aizsardzības programmu nodrošina policija, savukārt ierobežojošu rīkojumu var izdot tiesa.

Vai kāds novērtēs manu lietu, lai noskaidrotu, vai esmu pakļauts turpmākam noziedzīgā nodarījuma izdarītāja radīta kaitējuma riskam?

Jā. Viena no tiesas, prokuratūras un izmeklēšanas iestādes funkcijām ir novērst to, ka noziedzīgā nodarījuma izdarītājs izdara turpmākus noziedzīgus nodarījumus. Šis mērķis tiek īstenots, no vienas puses, ar piespiedu līdzekļiem, kas vērsti uz apsūdzēto un viņa personību un ietver apsūdzētā brīvības zaudēšanu vai ierobežošanu (piem., ierobežojošs rīkojums, rīkojums noteiktā laikā atgriezties mājās), un, no otras puses, ar pasākumiem, kuri nodrošina pienācīgu jūsu aizsardzību un kuros īpaši ņem vērā jūsu kā cietušā intereses.

Vai kāds izvērtēs manu lietu, lai noskaidrotu, vai pastāv risks, ka krimināltiesību sistēma var man nodarīt turpmāku kaitējumu (izmeklēšanas un tiesvedības laikā)?

Jā. Kriminālprocesā tiesai, prokuratūrai un izmeklēšanas iestādei procesuālās darbības, kurās iesaista jūs kā liecinieku, ir jāsaprot un jāveic tā, lai tās netiktu nepamatoti atkārtotas un jums nebūtu nevajadzīgi jātiekas ar apsūdzēto. Šajā nolūkā, piemēram, jūsu konfrontēšanu ar apsūdzēto var izlaist pēc jūsu pieprasījuma vai *ex officio*, apsūdzēto var izvest no tiesas zāles, kad jūs nopratina, un jūs var nopratināt, izmantojot telekomunikācijas līdzekļus (pat mainot jūsu sejas vaibstus vai balsi).

Kāda aizsardzība ir pieejama īpaši neaizsargātiem cietušajiem?

Ja esat cietušais, kuram ir vajadzīga īpaša aizsardzība, pamatojoties uz jūsu personību raksturojošiem faktiem un apstākļiem un dzīves apstākļiem vai noziedzīgā nodarījuma veidu vai apstākļiem, kriminālprocess tiks veikts, ievērojot īpašu rūpību pret jums, un visas procesuālās darbības, kas skar jūs (ņemot vērā procesa intereses), tiks sagatavotas un veiktas, pēc iespējas ņemot vērā jūsu vajadzības.

Vai man ir īpašas tiesības, ja esmu nepilngadīgais?

Saskaņā ar Konvenciju par bērna tiesībām, ko Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja pieņēmusi 1989. gada 20. novembrī, Ungārijas tiesību sistēmā personu uzskata par bērnu, ja viņa nav sasniegusi 18 gadu vecumu.

Kriminālprocesā, kas skar nepilngadīgus cietušos, iestādēm un tiesu iestādēm piemēro vispārēju prasību nodrošināt starptautiskajās konvencijās noteikto bērna tiesību pilnīgu piemērošanu un jo īpaši to, ka tiek ievērots princips, ka lēmumos, kas skar nepilngadīgos, galveno uzmanību pievērš "*bērna vislabākajām interesēm*".

Kriminālprocesā nepilngadīgiem cietušajiem ir papildu tiesības salīdzinājumā ar pieaugušajiem, un viņiem nodrošina plašāku aizsardzību. Ja kriminālprocesa uzsākšanas brīdī cietušais ir jaunāks par 18 gadiem, viņu uzskata par "cietušo ar īpašām vajadzībām", bez vajadzības šajā sakarā iesniegt atsevišķu pieprasījumu.

Attiecībā uz cietušajiem ar īpašām vajadzībām piemēro vispārēju noteikumu, ka procesuālajām darbībām jābūt sagatavotām un īstenotām ar īpašu rūpību pret cietušo un pēc iespējas ņemot vērā viņa vajadzības.

Cietušajiem, kuri ir jaunāki par 18 gadiem, ir īpašas papildu tiesības salīdzinājumā ar pieaugušajiem.

1. Noziedzīgus nodarījumus, kas izdarīti pret dzīvību un veselību vai seksuālo brīvību, un dzimumnoziedzumus, kā arī noziedzīgus nodarījumus, kas vērsti pret bērna un ģimenes interesēm, vai vardarbīgus noziedzīgus nodarījumus, kas vērsti pret citām personām, izskata paātrinātā kriminālprocesā, ja bērna intereses pamato pēc iespējas ātrāku kriminālprocesa noslēgšanu. Paātrināts kriminālprocess ir jo īpaši pamatots gadījumos, kad ir tikusi būtiski apdraudēta cietušā fiziskā, garīgā vai morālā attīstība vai ja apsūdzētais laikā, kad norisinās process, ir atbildīgs par cietušā audzināšanu, uzraudzību vai aprūpi vai

dzīvo kopā ar cietušo.

2. Īpaša rūpība būtu jāievēro jebkādā mutiskā un rakstiskā saziņā ar cietušo. Nepilngadīgie ir jāinformē par viņu tiesībām un pienākumiem viņu vecumam un briedumam atbilstošā veidā, vajadzības gadījumā sniedzot īpašu skaidrojumu vai precizējumu.
3. Nepilngadīgā aizbildnis ir jāinformē par tiesas pavēsti, un šāds paziņojums ir jāiesniedz kopā ar pieprasījumu nodrošināt nepilngadīgā klātbūtni.
4. Nepilngadīgā likumīgais pārstāvis, atbalstītājs un aizbildnis var būt klāt, kad nepilngadīgo noprātina kā liecinieku. Persona, kura pavadā liecinieku, ir tiesīga saņemt atlīdzību par tādiem pašiem izdevumiem kā liecinieks.
5. Nepilngadīgā liecību nedrīkst pārbaudīt, izmantojot instrumentālu ticamības pārbaudi (melu detektoru).
6. Ja likumā nav noteikts personīgās sadarbības pienākums, nepilngadīgā tiesības drīkst īstenot arī viņa likumīgais pārstāvis.
7. Var izdot rīkojumu, ka nopratināšana ir veicama, izmantojot slēgtas ķēdes komunikācijas sistēmu (videokonferenci). Šādā gadījumā cietušo nosēdina atsevišķā telpā, un viņš var sazināties ar tiesas sēdē klātesošajiem, izmantojot ierīci, kas vienlaicīgi pārraida videoattēlu un balsi (videokonference).
8. *Ex officio* vai pēc pieprasījuma tiesa var noteikt, ka lietas izskatīšanai jānotiek slēgtā tiesas sēdē, lai aizsargātu nepilngadīgo, kurš piedalās tiesas procesā.
9. Ja prokurors vēlas nopratināt cietušo ar īpašām vajadzībām kā liecinieku kriminālprocesā, kas attiecas uz noziedzīgu nodarījumu, kurš izdarīts, vērsties pret seksuālo brīvību, vai uz dzimumnoziedzumu vai nodarījumu pret radnieku, cietušo drīkst nopratināt tikai tā paša dzimuma persona ar nosacījumu, ka to pieprasa cietušais un ka tas nekaitē procesa interesēm.

Cietušajiem, kuri ir jaunāki par 14 gadiem, ir vēl citas īpašas tiesības papildus minētajām.

1. Cietušo var nopratināt kā liecinieku tikai tad, ja no liecības gaidītie pierādījumi nav aizstājami. Lieciniekam ir jāpiedalās konfrontācijā ar apsūdzēto tikai tad, ja tas viņam neizraisa satraukumu.
2. Tiesas pavēstes un paziņojumi par liecinieka nopratināšanu jāizsniedz ar viņa aizbildņa starpniecību. Par tiesas pavēsti un paziņojumu ir jāinformē nepilngadīgā likumīgais pārstāvis.
3. Pirms lēmuma par saukšanu pie kriminālatbildības iesniegšanas izmeklēšanas tiesnesis noprātina nepilngadīgo, ja ir pamatots iemesls pieņemt, ka izvaicāšana atklātā tiesas sēdē nelabvēlīgi ietekmētu nepilngadīgā personīgo attīstību. Liecinieka nopratināšanu, ko veic izmeklēšanas tiesnesis, prokuroram var ierosināt likumīgais pārstāvis, aizbildnis un advokāts, kuri rīkojas liecinieka vārdā. Ja ir izpildīti likumā paredzētie nosacījumi, prokurors ierosina nepilngadīgā nopratināšanu šādā veidā. Apsūdzētais un viņa advokāts var nebūt klāt tiesas sēdē, kuru vada izmeklēšanas tiesnesis.
4. Liecinieku noprātina telpā, kas īpaši paredzēta nepilngadīgo nopratināšanai. Atkāpes no šī noteikuma ir pieļaujamas tikai izņēmuma gadījumos. Nopratināšanu var veikt arī, izmantojot slēgtas ķēdes komunikācijas sistēmu (videokonferenci).
5. Tāda liecinieka nopratināšana, kurš nav sasniedzis 14 gadu vecumu, ir jāieraksta, izmantojot video vai audio ierakstīšanas ierīci. Attiecībā uz nepilngadīgajiem, kuri ir vecāki par 14 gadiem, tas ir atļauts tikai ar nosacījumu, ka tiek piešķirts avansa maksājums izmaksu segšanai.
6. Nepilngadīgo nedrīkst izsaukt uz atklātu tiesas sēdi, ja izmeklēšanas tiesnesis ir viņu nopratinājis pirms lēmuma par saukšanu pie kriminālatbildības.
7. Ja izmeklēšanas tiesnesis nav nepilngadīgo nopratinājis pirms lēmuma par saukšanu pie kriminālatbildības, bet vēlāk rodas vajadzība nepilngadīgo nopratināt kā liecinieku, viņu var nopratināt tikai ārpustiesas kārtībā. Ja nepilngadīgais sasniedz 14 gadu vecumu tiesvedības laikā, tad īpaši pamatotā gadījumā viņu var nopratināt arī tiesas tiesvedības laikā. Abos gadījumos ir pieļaujams neinformēt apsūdzēto un viņa advokātu.

Nozieguma rezultātā ir miris mans ģimenes loceklis? Kādas ir manas tiesības?

Cietušos, kuri ir miruši pirms vai pēc kriminālprocesa ierosināšanas, var aizstāt radnieks tiešā līnijā, laulātais, kopdzīves partneris, brālis vai māsa, likumīgais pārstāvis vai apgādājamā persona, kura tiek atbalstīta, pamatojoties uz vienošanos vai tiesību aktiem, un kurai ir atļauts īstenot cietušā tiesības.

Ja ir vairākas personas, kurām ir šādas tiesības, attiecīgās personas var izraudzīties personu, kura īsteno cietušā tiesības. Ja šādas vienošanās nav, tad persona, kura pirmā ir rīkojusies tiesvedībā, var īstenot cietušā tiesības.

Noziegumā cietušais ir mans ģimenes loceklis. Kādas ir manas tiesības?

Ja likumā nav noteikts personīgās sadarbības pienākums, cietušā tiesības drīkst īstenot arī viņa likumīgais pārstāvis. Uz pilnvarojuma pamata par pārstāvi drīkst būt jurists vai pilngadību sasniedzis radnieks.

Ja sūdzības iesniedzējs izsaka mutisku sūdzību, sūdzības iesniedzēja izraudzīta pilngadīga persona var būt klāt tiesas sēdē, lai sniegtu savu atbalstu (arī valodas atbalstu), ar nosacījumu, ka šādas personas klātbūtne nekaitē tiesvedības interesēm.

Tādu izmeklēšanas darbību gadījumā, kurās jūsu klātbūtne ir obligāta vai kurās ir pieļaujama jūsu klātbūtne, no jūsu puses var būt klāt arī jūsu pārstāvis, atbalstītājs un — ja tas nekaitē tiesvedības interesēm — jūsu norādītā persona, kura ir pilngadīga. Iepriekš minētais noteikums ir attiecināms uz cietušā uzklauššanu un nopratināšanu liecinieka statusā.

Aizstājošās privātās apsūdzības uzturētāja nāves gadījumā viņu var aizstāt radnieks tiešā līnijā, laulātais, kopdzīves partneris, brālis vai māsa, likumīgais pārstāvis vai apgādājamā persona, kura tiek atbalstīta, pamatojoties uz vienošanos vai tiesību aktiem, trīsdesmit dienu laikā.

Vai es varu izmantot mediācijas pakalpojumus? Ar kādiem nosacījumiem? Vai es būšu drošībā mediācijas laikā?

Mediācijas procedūras galvenais mērķis ir nodrošināt apsūdzētā kompensāciju par nozieguma sekām tādā veidā, kas būtu pieņemams arī cietušajam. Tāpēc mediācijas procedūrā būtu jācenšas panākt atbilstošu vienošanos starp apsūdzēto un cietušo par kompensāciju saistībā ar nodarīto kaitējumu.

Ja ir izpildīti likumā paredzētie nosacījumi, prokurors vai — ja lieta tiek izskatīta tiesā — tiesnesis var atlikt tiesvedību uz ne vairāk kā sešiem mēnešiem un izdot rīkojumu par mediāciju.

Kriminālprocesā rīkojumu par mediāciju var izdot, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- to ierosinājis apsūdzētais vai cietušais vai tie ir brīvprātīgi par to vienojušies;
- kriminālprocess sākts par noziegumu, kas vērsti pret dzīvību vai veselību, cilvēka cieņu un citām cilvēka pamattiesībām, par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu vai par noziegumu, kas vērsti pret īpašumu vai intelektuālā īpašuma tiesībām, un par noziegumu soda ar ieslodzījumu, kas nepārsniedz piecus gadus;
- saskaņā ar Kriminālkodeksu pēc veiksmīgas mediācijas procedūras kriminālprocesu var izbeigt vai sodu var samazināt bez ierobežojuma;
- aizdomās turētais ir atzinis savu vainu pirms viņa saukšanas pie kriminālatbildības un ir piekritis un ir spējīgs nodrošināt restitūciju ar tādiem līdzekļiem un tādā apjomā, kas ir pieņemami cietušajam;
- kriminālprocesu var neuzsākt, ņemot vērā nozieguma veidu, to, kā tas izdarīts, un apsūdzētā personīgos apstākļus, vai arī ir pamatots iemesls, lai tiesa izvērtētu apsūdzētā nodrošināto restitūciju soda piespriešanas ietvaros.

Cietušais var ierosināt rīkojuma izdošanu par mediāciju jebkurā procesa posmā. Tomēr katrā lietā rīkojumu ar mediācijas procedūru var izdot tikai vienreiz, tāpēc, ja mediācija jebkāda iemesla dēļ noslēdzas nesekmīgi, to vairs nevar atkārtot.

Par mediācijas procedūras veikšanu atbild īpaši šim nolūkam apmācīts valsts mediators. Mediācijas procedūrā cietušais var izteikt vēlmi tikties ar apsūdzēto tikai mediatora klātbūtnē, un šajā saistībā mediators nodrošina cietušā personīgās drošības pienācīgu garantiju.

Kur ir pieejami tiesību akti, kuros noteiktas manas tiesības?

- 1998. gada Likums XIX par kriminālprocesiem;
- 2012. gada Likums C Kriminālkodeksu;
- 1991. gada Likums LXIV, ar ko izsludina ANO Konvenciju par bērna tiesībām, kura parakstīta Ņujorkā 1989. gada 20. novembrī;
- 2005. gada Likums CXXXV par atbalstu noziegumos cietušajiem un valsts kompensāciju;
- 2003. gada Likums LXXX par juridisko palīdzību;

- 2001. gada Likums LXXXV par kriminālprocesu dalībnieku un jurisdikcijas atbalstītāju aizsardzības programmu;
- 2006. gada Likums CXXIII par mediācijas darbībām, kas piemērojamas krimināllietās;
- iekšlietu ministra 2015. gada 12. decembra dekrēts Nr. 64/2015 par policijas pienākumiem saistībā ar atbalstu cietušajiem;
- valdības 1999. gada 26. februāra dekrēts Nr. 34/1999 par nosacījumiem rīkojuma izdošanai par kriminālprocesa dalībnieku un iestādēs notiekošās tiesvedības dalībnieku personīgo aizsardzību un par noteikumiem šādas aizsardzības īstenošanai;
- iekšlietu ministra un tieslietu ministra 2003. gada 24. jūnija kopējais dekrēts Nr. 23/2003, ar ko paredz detalizētus noteikumus par izmeklēšanu, kuru veic izmeklēšanas iestādes iekšlietu ministra pārziņā, un noteikumus par izmeklēšanas darbību reģistrēšanu, izmantojot citus līdzekļus, kas nav protokolēšana;
- tieslietu ministra 2016. gada 23. decembra dekrēts Nr. 25/2016 par valsts atlīdzību, ko piešķir par apsūdzētā un viņa advokāta personīgajiem izdevumiem, un par kriminālprocesa dalībnieku izdevumiem un nodevām;
- tieslietu un tiesībaizsardzības ministra 2008. gada 27. jūnija dekrēts Nr. 14/2008 par izmaksu atlīdzināšanu lieciniekiem;
- tieslietu ministra, iekšlietu ministra un finanšu ministra 2003. gada 24. jūnija kopējais dekrēts Nr. 21/2003 par kriminālprocesa dalībnieku izmaksu iepriekšēju segšanu;
- Valsts galvenās policijas pārvaldes 2013. gada 31. janvāra rīkojums Nr. 2/2013 par policijas pienākumiem saistībā ar atbalstu cietušajiem.

Lapa atjaunināta: 18/07/2025

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

2 - Paziņošana par noziegumu un manas tiesības izmeklēšanas vai tiesas procesa laikā

Kā es varu ziņot par noziegumu?

Ikviens var ziņot par noziegumu.

Par noziegumiem parasti ziņo prokuroram vai izmeklēšanas iestādei:

- personīgi (rakstiski vai mutiski) — mutiskus ziņojumus reģistrē iestādes pārstāvis, kurš jums uzdos jautājumus par nozieguma, kas izdarīts pret jums, elementiem un apstākļiem, noziedzīgā nodarījuma izdarītāja identitāti un jebkādiem pierādījumiem, kas var būt jūsu rīcībā;
- pa tālruni — policija arī uztur bezmaksas uzticības tālruni "Liecinieks pa tālruni", ar kura starpniecību liecinieki un cietušie var anonīmi ziņot par noziedzīgiem nodarījumiem. Bezmaksas uzticības tālruņa numurs ir 003680555111, un tas darbojas visu diennakti; ziņojumus pieņem Budapeštas Galvenā policijas pārvalde. Plašāka informācija par uzticības tālruni ir pieejama ungāru valodā Ungārijas policijas oficiālajā tīmekļa vietnē <http://www.police.hu/en>;
- izmantojot jebkurus citus saziņas līdzekļus, tostarp zvanot uz vienoto ES ārkārtas palīdzības izsaukuma numuru 112.

Ziņojumus var pieņemt arī citas iestādes vai tiesas, kam ir pienākums tos nosūtīt izmeklēšanas iestādei. Ja, ņemot vērā ziņojumu, ir vajadzīga steidzama rīcība, tas ir jāpieņem.

Visus saņemtos ziņojumus reģistrē nekavējoties.

Jūs varat ziņot anonīmi, proti, jums nav obligāti jānorāda savi identifikācijas dati vai kontaktinformācija. Jūsu ziņojumā jābūt iekļautai informācijai par noziegumu. Iestādes neprasa ziņojumu sniegšanai par noziegumiem izmantot īpašu veidlapu.

Nav konkrēta termiņa, kurā jāziņo par noziegumu, tomēr iestādes noraidīs jūsu ziņojumu, ja tas būs iesniegts pēc noteikta laikposma. Šis laikposms (tā sauktais noilgums) parasti ir vienāds ar maksimālo soda termiņu, ko

piespriež par konkrētu nodarījumu, un ir vismaz pieci gadi.

Attiecībā uz dažiem noziegumiem jūs varat arī iesniegt privātu ierosinājumu jeb paziņojumu, kurā jūs skaidri pieprasāt vainīgā sodīšanu, un šāds privāts ierosinājums jums jāiesniedz 30 dienu laikā no brīža, kad uzzināt noziedzīgā nodarījuma izdarītāja identitāti.

Kā es varu uzzināt, kas notiek lietā?

Sūdzības iesniedzēju vai, ja ziņojumu nav iesniedzis cietušais, bet viņš ir zināms, civilprasītāju informē par izmeklēšanas uzsākšanu.

Sūdzības iesniedzējs un civilprasītājs ir jāinformē par ziņojuma noraidīšanu.

Tiesa lems un informēs jūs par:

- jūsu prasības atļaut jums būt par aizstājošās privātās apsūdzības uzturētāju noraidīšanu;
- procesa izbeigšanu, ja izmeklēšana, kuru uzdots veikt, pamatojoties uz ziņojumu, ko jūs iesniedzāt kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, ir bijusi nesekmīga.

Izmeklēšanas laikā policija vai prokurors var informēt jūs par:

- izmeklēšanas darbībām;
- eksperta iecelšanu lietā;
- ierobežojoša rīkojuma izdošanu pret noziedzīgā nodarījuma izdarītāju.

Jums kā noziegumā cietušajam ir vairākas privilēģijas, kas ļauj jums iegūt informāciju par izmeklēšanu:

- jūs varat būt klāt (bet jūsu klātbūtne nav obligāta) ekspertu uzklaušīšanā, notikuma vietas vai objekta apskatē, pierādījumu pārbaudes eksperimentos un uzrādīšanā atpazīšanai, un par šīm darbībām būtu jāpaziņo jums, tomēr šādu paziņojumu var nesniegt, ja to pamato ar izmeklēšanas darbības steidzamību, un šādu paziņojumu nedrīkst sniegt, ja citādi nav iespējams garantēt procesā iesaistītās personas aizsardzību;
- jūs varat iepazīties ar jebkuru to izmeklēšanas darbību protokoliem, kurās ir atļauta jūsu klātbūtne, un ar citiem materiāliem jūs drīkstat iepazīties tikai tad, ja tas nav pretrunā izmeklēšanas interesēm;
- tādu izmeklēšanas darbību gadījumā, kurās jūsu klātbūtne ir obligāta vai kurās ir pieļaujama jūsu klātbūtne, no jūsu puses var būt klāt arī jūsu pārstāvis, atbalstītājs un — ja tas nekaitē tiesvedības interesēm — jūsu norādītā persona, kura ir pilngadīga; ja jūs noprātina kā liecinieku, no jūsu puses papildus advokātam, kurš pārstāv jūsu intereses, var būt klāt arī jūsu norādītā persona, kura ir pilngadīga;
- jums ir tiesības saistībā ar jūsu skārušo noziegumu pēc pieprasījuma tikt informētam par:
  - pirmstiesas apcietinājumā esošā apsūdzētā atbrīvošanu vai izbēgšanu;
  - personas, kurai piespriests ieslodzījums uz noteiktu termiņu, nosacītu atbrīvošanu, galīgu atbrīvošanu vai izbēgšanu, kā arī par ieslodzījuma termiņa izpildes pārtraukšanu;
  - personas, kurai piespriests arests, atbrīvošanu vai izbēgšanu, kā arī par aresta izpildes pārtraukšanu;
  - personas, kurai noteikta piespiedu ārstēšana, atbrīvošanu vai izbēgšanu;
  - personas, kurai noteikta piespiedu ārstēšana, atbrīvošanu, aiziešanu bez atļaujas un adaptācijas atvaļinājumu;
  - nepilngadīgu noziedzīgo nodarījumu izdarītāju izglītošanas gadījumā — pagaidu vai pastāvīgu atbrīvošanu, aiziešanu no iestādes bez atļaujas un izglītošanās pārtraukšanu;
- jūs varat iegūt ekspertu atzinumu un tādu dokumentu kopijas, kas saistīti ar izmeklēšanas darbībām, kurās ar likumu ir atļauta jūsu klātbūtne; citas kopijas var iegūt tikai tad, ja tas nav pretrunā izmeklēšanas interesēm, un tikai pēc tam, kad jūs esat liecinājis kā liecinieks; kad process ir izbeigts, jūs pēc pieprasījuma varat saņemt visu policijas vai prokurora sagatavoto dokumentu kopijas;
- jūs varat iepazīties ar lietas materiāliem pēc izmeklēšanas beigām, iesniegt pieprasījumus un izteikt apsvērumus.

Vai man ir tiesības uz juridisko palīdzību (izmeklēšanas vai tiesvedības

laikā)? Ar kādiem nosacījumiem?

Jā.

Kriminālprocesā valsts piešķir šādu juridisko palīdzību:

- individuāls atbrīvojums no izmaksām aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājiem;
- tiesvedības partnera pārstāvība cietušajām pusēm, privātās apsūdzības uzturētājiem, privātpersonām un citām ieinteresētajām personām, kā arī aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājiem.

Jums ir tiesības uz šādu palīdzību, ja tiek uzskatīts, ka jums tā ir vajadzīga, saskaņā ar Likuma par juridisko atbalstu noteikumiem, tomēr tiesības uz tiesvedības partnera pārstāvību piešķir tikai cietušajiem, privātās apsūdzības uzturētājiem un citām ieinteresētajām personām, kam tā ir vajadzīga, ja, ņemot vērā lietas sarežģītību, šo personu juridisko zināšanu trūkumu vai citus personīgos apstākļus, tās nevarētu efektīvi īstenot savas procesuālās tiesības, ja rīkotos personīgi.

Pieteikumus palīdzības saņemšanai var iesniegt juridiskās palīdzības dienestam, aizpildot šim nolūkam paredzētu veidlapu vienā eksemplārā, un pieteikuma iesniedzējiem ir jāpievieno pieteikumam dokumenti un/vai oficiāli apliecinājumi, kas pierāda tiesības saņemt palīdzību, vai arī jāuzrāda oficiāla izziņa, kas apliecina viņu tiesības saņemt palīdzību.

Pieteikumus palīdzības saņemšanai var iesniegt juridiskās palīdzības dienestam vēlākais kriminālprocesa tiesvedības posmā pirms nodalītās tiesas sēdes, ko rīko imperatīva lēmuma pieņemšanai.

Ciktāl juridiskās palīdzības dienests ļauj jums izmantot juridisko palīdzību, jūs varat izvēlēties juridiskās palīdzības sniedzēju no speciāla reģistra.

Vai es varu pieprasīt izdevumu atlīdzināšanu (par dalību izmeklēšanā/tiesvedībā)? Ar kādiem nosacījumiem?

Jā.

Ja piedalāties procesā kā cietušais, privātās apsūdzības uzturētājs, aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs vai civilprasītājs, jums vai jūsu pārstāvjiem tiks atlīdzināti šādi izdevumi:

- ceļa un uzturēšanās izdevumi;
- izmaksas, kas radušās saistībā ar atzinumu, kuru sniedz jūsu pieaicināts eksperts, ar prokuratūras/tiesas piekrišanu;
- procesa pilnīgas vai daļējas video vai audio ierakstīšanas/stenografēšanas izmaksas;
- vienas lietas materiālu kopijas izmaksas;
- saziņas izmaksas (tālrunis, fakss, pasts, cits saziņas veids);
- nodeva pārstāvjiem.

Savus un savu pārstāvju personīgos izdevumus, kā arī nodevas pārstāvjiem avansā sedzat jūs pats neatkarīgi no jūsu statusa tiesvedībā.

Izdevumi, kas radīsies saistībā ar jūsu piedalīšanos tiesvedībā liecinieka statusā (ceļa izdevumi, uzturēšanās izdevumi, iekārtošanās izdevumi, izdevumi saistībā ar brīvdienu ņemšanu darbā), tiks atlīdzināti pēc jūsu pieprasījuma.

Ceļa izdevumi: izdevumi, kas faktiski rodas saistībā ar braucienu no liecinieka dzīvesvietas līdz nopratināšanas vietai, un atpakaļceļa izdevumi.

Uzturēšanās izdevumi: ja liecinieka nopratināšana notiek laikā, uz kuru var paspēt, ja braucienu no dzīvesvietas līdz nopratināšanas vietai sāk vēl vakarā, tad tiek atlīdzināti izdevumi, kas saistīti ar liecinieka uzturēšanos maksas naktsmītnē vai ģimenes viesnīcā.

Iekārtošanās izdevumi: iekārtošanās izdevumus lieciniekam atlīdzina, ja viņš ir tiesīgs saņemt atlīdzību par uzturēšanās izdevumiem vai ja viss brauciens no dzīvesvietas līdz nopratināšanas vietai un atpakaļceļa

brauciens, ieskaitot nopratināšanas ilgumu, pārsniedz sešas stundas vienas dienas ietvaros.

Izdevumi saistībā ar brīvdienu ņemšanu darbā: liecinieks, kurš nav tiesīgs saņemt kompensāciju par darbā paņemtajām brīvdienām, lai ierastos uz nopratināšanu, ir tiesīgs saņemt atlīdzību 1,5 % apmērā no minimālās pensijas par katru darbā paņemto brīvdienu stundu, ieskaitot ceļā pavadīto laiku.

Lieciniekam, kurš bijis klāt eksperta veiktā izmeklēšanā, jānosūta izdevumus apliecinājoši pierādījumi iestādei vai tiesai, kas izdevusi rīkojumu par eksperta veiktu izmeklēšanu un kas noteiks atlīdzības summu, kad būs saņemts eksperta atzinums.

Ja jūs uzturat civilprasību kā civilprasītājs, tiesa liks atbildētājam atlīdzināt jūsu personīgos izdevumus, kā arī jūsu pārstāvja personīgos izdevumus un nodevas, ja tiesas lēmumā tiks apmierināta jūsu civilprasība. Ja prasība tiek apmierināta daļēji, atbildētājam ir pienākums segt proporcionālu izmaksu summu.

Ja jūs esat aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, tiesa liks atbildētājam atlīdzināt jūsu personīgos izdevumus, kā arī jūsu pārstāvja personīgos izdevumus un nodevas, ja apsūdzību pārstāv aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs un ja tiesa atzīst atbildētāju par vainīgu.

Vai man ir pārsūdzības tiesības, ja mana lieta tiek slēgta, nenonākot tiesā?

Cietušais var iesniegt pārsūdzību likumā noteiktajā gadījumā, ja izmeklēšanas iestāde vai prokuratūra ir noraidījusi ziņojumu vai izbeigusi izmeklēšanu. Ziņojuma noraidīšanas gadījumā cietušais var pieprasīt izmeklēšanu tikai tad, ja viņš ir iesniedzis ziņojumu.

Lēmumu par ziņojuma noraidīšanu vai lēmumu par izmeklēšanas izbeigšanu var apstrīdēt astoņu dienu laikā no lēmuma paziņošanas. Ja izmeklēšanas iestāde vai prokuratūra, kas pieņēmusi lēmumu, neatbalsta apstrīdējumu, tai apstrīdējums ir jānodod prokuroram, kurš ir tiesīgs to izspriest. Prokurora pieņemtajam lēmumam par apstrīdējumu nav piemērojami turpmāki tiesiskās aizsardzības līdzekļi.

Vai es varu iesaistīties tiesvedībā?

Pēc paziņojuma par lēmumu saukt pie kriminālatbildības tiesa nosaka datumu lietas izskatīšanai tiesā un veic sagatavošanās pasākumus lietas izskatīšanai tiesā, kā arī pavēstu un paziņojumu izsūtīšanai. Personām, kuru klātbūtne tiesvedībā ir obligāta, tiek nosūtīta pavēste par ierašanos tiesā, un personām, kuru klātbūtne tiesvedībā ir atļauta ar likumu, tiek nosūtīts paziņojums.

Tiesa lemj par rīkojuma izdošanu pierādījumu iegūšanas darbību veikšanai tiesvedības laikā. Pierādījumu iegūšanas procedūra sākas ar apsūdzētā nopratināšanu, un cietušais parasti ir pirmais no lieciniekiem, kurus nopratina. Liecinieka nopratināšanas laikā nav pieļaujama citu vēl nenopratināto liecinieku klātbūtne. Tomēr ir pieļaujama atkāpe no šā noteikuma, proti, kad cietušo nopratina kā liecinieku. Visā tiesvedības laikā var būt klāt cietušā likumīgais pārstāvis, lai cietušais ar likumīgā pārstāvja starpniecību būtu informēts par visām pierādījumu iegūšanas procedūrām, kas notikušas viņa prombūtnes laikā.

Kāds ir mans oficiālais statuss tiesvedības sistēmā? Piemēram, vai es esmu vai varu izvēlēties būt cietušais, liecinieks, civilprasītājs vai privātās apsūdzības uzturētājs?

Saskaņā ar procesuālajām tiesībām cietušais var piedalīties kriminālprocesā kādā no šiem četriem statusiem:

- liecinieks — persona, kurai var būt informācija par pierādāmo faktu;
- civilprasītājs — cietušais, kurš ceļ civilprasību (visbiežāk tā ir prasība par zaudējumu atlīdzināšanu) kriminālprocesā;
- privātās apsūdzības uzturētājs — dažu likumā noteiktu noziedzīgu nodarījumu gadījumā cietušais var pats pārstāvēt apsūdzību kā privātās apsūdzības uzturētājs;
- aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs — dažu tādu noziedzīgu nodarījumu gadījumā, par kuriem citos gadījumos ceļ valsts apsūdzību, kā to nosaka likums, cietušais var pārstāvēt prokuroru.

Ja to uzskata par nepieciešamu pierādījumu iegūšanas procedūrai, cietušajam ir pienākums likumā noteiktajos gadījumos un veidos sniegt liecību vai citādi sniegt ieguldījumu procedūrā. Turpretī to, vai rīkoties kā civilprasītājam, privātās apsūdzības uzturētājam vai aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājam, izlemj tikai cietušais.

Kādas ir manas tiesības un pienākumi šādā statusā?

Katrā kriminālprocesa posmā cietušajam ir šādas tiesības:

1. būt klāt procesuālajās darbībās un procesa gaitā iepazīties ar dokumentiem, kas skar viņu (ja vien likumā nav noteikts citādi);
2. izteikt ierosinājumus un iebildumus jebkurā procesa posmā;
3. saņemt no tiesas, prokurora un izmeklēšanas iestādes informāciju par savām tiesībām un pienākumiem kriminālprocesā;
4. likumos noteiktajos gadījumos iesniegt pieteikumu par tiesiskās aizsardzības līdzekli;
5. saistībā ar noziegumu, kas viņu skar, pēc pieprasījuma saņemt informāciju par aizturētā apsūdzētā, apsūdzētā, kuram piespriests noteikts ieslodzījuma termiņš, vai apsūdzētā, kuram noteikta piespiedu ārstēšana, atbrīvošanu vai izbēgšanu.

Ja izmeklēšanas iestāde, prokuratūra vai tiesa to uzskata par nepieciešamu pierādījumu iegūšanas procedūrai, cietušajam ir pienākums likumā noteiktajos gadījumos un veidos sniegt liecību vai citādi sniegt ieguldījumu procedūrā. Tas galvenokārt nozīmē izpildīt pienākumu sniegt liecību, izņemot gadījumus, kad cietušo nekādā ziņā nedrīkst noprotināt kā liecinieku (piem., advokāta un klienta saziņas konfidencialitāte, garīdznieka noslēpums), un gadījumus, kad cietušais var atteikties sniegt liecību (piem., apsūdzētā radnieks vai cietušie, kuri, sniedzot liecību, apsūdzētu sevi vai savus radniekus).

Cietušais var piedalīties kā civilprasītājs kriminālprocesā un, jau ziņojot par noziegumu, var norādīt, ka plāno celt civilprasību (parasti tā ir prasība par zaudējumu atlīdzināšanu). Par civilprasību celšanu nav jāmaksā nodeva. Šādā gadījumā tiesa lemj par apsūdzētā kriminālatbildību un civilprasību viena kriminālprocesa ietvaros, kas ir izdevīgi civilprasītājam, jo viņam nav jāuzsāk civilprocess. Kriminālprocesa laikā civilprasītājs var ierosināt apsūdzētā īpašuma sekvestrāciju, ja ir pamatots iemesls uzskatīt, ka prasības apmierināšana tiks apstrīdēta.

Likumā noteiktu noziedzīgo nodarījumu gadījumā (uzbrukums, privātās dzīves aizskaršana, korespondences noslēpuma pārkāpums, apmelošana, neslavas celšana un necieņas izrādīšana) cietušais var rīkoties kā privātās apsūdzības uzturētājs. Iepriekšminēto noziedzīgo nodarījumu gadījumā cietušajam jāziņo par noziegumu 30 dienu laikā no brīža, kad cietušais uzzinājis noziedzīgā nodarījuma izdarītāja identitāti. Cietušajam ziņojumā jānorāda visi pierādījumi par noziegumu un ir skaidri jāpaziņo, vai viņš pieprasa apsūdzētā sodīšanu.

Par noziegumu var ziņot tiesai mutiski vai rakstiski. Tiesa uzdos veikt izmeklēšanu, ja apsūdzētā identitāte, personas dati vai dzīvesvieta nav zināmi vai ja ir jānosaka pierādījumu atrašanās vieta. Tiesa izbeigs procesu, ja izmeklēšanas laikā nebūs iespējams noteikt noziedzīgā nodarījuma izdarītāja identitāti.

Tiesa noteiks personisku uzklauššanu, kurā tā centīsies samierināt cietušo un apsūdzēto. Ja samierināšanas mēģinājums būs veiksmīgs, tiesa izbeigs procesu; citos gadījumos process tiks turpināts atklātā tiesas sēdē.

Ja cietušais atsauks vai atcels apsūdzību, process tiks izbeigts. Līdzīgas sekas būs tad, ja cietušais neieradīsies uz personisko uzklauššanu vai tiesas sēdi un iepriekš nebūs pienācīgi pamatojis savu neierašanos vai ja cietušo nav iespējams izsaukt uz tiesu, jo viņš nav informējis par adreses maiņu.

Privātās apsūdzības uzturētājam ir visas tiesības, ko sniedz apsūdzības pārstāvība, tostarp tiesības, ko var īstenot tiesas procesa laikā, un tiesības uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem pret tiesas pieņemtajiem lēmumiem.

Kad izmeklēšanas laikā pieejamie tiesiskās aizsardzības līdzekļi ir izsmelti, dažos gadījumos cietušajam ir iespēja rīkoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājam un pašam pārstāvēt tiesā šādas lietas. Cita starpā jūs varat rīkoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs arī tad, ja ziņojums par noziedzīgo nodarījumu ir noraidīts vai izmeklēšana ir izbeigta, pamatojot ar to, ka attiecīgā darbība nav bijusi noziedzīgs nodarījums, vai ja pastāv iemesli, lai nepiespiestu sodu (piem., spaidi, maldība, likumīga pašaizsardzība vai nenovēršams apdraudējums). Ja konkrētā gadījumā saskaņā ar likumu ir iespējams rīkoties kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājam, prokurors, kurš lemj par apstrīdējumu, īpaši informē cietušo par šādu iespēju.

Ja apstrīdējums tiek noraidīts ziņojuma noraidīšanas vai izmeklēšanas izbeigšanas dēļ, cietušajam ir ļauts prokuratūras oficiālajās telpās iepazīties ar dokumentiem, kuri attiecas uz noziegumu, kas izdarīts pret viņu. Cietušais, kurš rīkojas kā aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, var ierosināt kriminālvajāšanu pirmās instances prokuratūrai, kura uzturējusi apsūdzību lietā, 60 dienu laikā no viņa apstrīdējuma noraidīšanas. Aizstājošās privātās apsūdzības uzturētāja juridiskā pārstāvība (ar advokāta starpniecību) ir obligāta. Par kriminālvajāšanas ierosinājuma pieņemamību lemj tiesa.

Vai es varu sniegt liecību tiesvedības laikā vai iesniegt pierādījumus? Ar kādiem nosacījumiem?

Cietušajam ir tiesības tikt uzklaustam kriminālprocesa laikā. Saskaņā ar likuma noteikumiem cietušajam ir ne tikai pienākums, bet arī tiesības sadarboties pēc saviem ieskatiem pierādījumu iegūšanas procedūrā. Cietušais var liecināt un var arī sniegt pierādījumus citos veidos (piem., iesniedzot dokumentētus pierādījumus attiecīgajai iestādei). Cietušais var izteikt ierosinājumus un iebildumus jebkurā procesa posmā. Parasti cietušais ir pirmais no lieciniekiem, kurus nopratina.

Kad prokurors ir beidzis apsūdzības runu, cietušais var izteikties un norādīt, vai viņš pieprasa apsūdzētā saukšanu pie kriminālatbildības un sodīšanu. Civilprasītājs var sniegt paziņojumu saistībā ar civilprasību, kuras izpildi ir plānots panākt.

Kādu informāciju es saņemšu tiesvedības laikā?

Pirms tiesvedības uz tiesu izsauktais liecinieks var sazināties ar tiesas liecinieku atbalsta personu, lai saņemtu pienācīgu informāciju. Tiesas liecinieku atbalsta persona ir tiesas administrators, kurš sniedz lieciniekam informāciju par liecību sniegšanu un palīdz sagatavoties, lai ierastos liecināt. Liecinieku atbalsts neietver informāciju par lietu, un tas nedrīkst ietekmēt liecinieku.

Kriminālprocesā cietušajam ir tiesības saņemt informāciju par viņa tiesībām un pienākumiem un par lietu, un, ja vien likumā nav paredzēts citādi, būt klāt procesuālo darbību veikšanā un iepazīties ar dokumentiem par noziegumu, kas izdarīts pret viņu, kā arī saņemt dokumentu kopijas pēc izmeklēšanas pabeigšanas.

Cietušais ir jāinformē par lēmumu saukt pie kriminālatbildības un par visiem lēmumiem, kas skar viņu, kā arī par galīgo lēmumu.

Vai es varēšu piekļūt tiesas materiāliem?

Cietušajam ir tiesības iepazīties ar dokumentiem, kuri attiecas uz noziegumu, kas izdarīts pret viņu, un saņemt to kopijas jebkurā laikā pēc izmeklēšanas pabeigšanas.

Tiesai ir jānodrošina tiesības iepazīties ar dokumentiem tā, lai tiktu novērsta nevajadzīga privātuma datu izpaušana. Tomēr dokumentu kopiju izsniegšanu var ierobežot, tikai pamatojoties uz tādiem apsvērumiem kā cilvēka cieņa, personiskuma tiesības un tiesības uz cieņu.

■ Lapa atjaunināta: 18/07/2025

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

3 - Manas tiesības pēc tiesas procesa

Vai es varu pārsūdzēt lēmumu?

Cietušais var pārsūdzēt lēmumu, ja viņš ir arī aizstājošās privātās apsūdzības uzturētājs, privātās apsūdzības uzturētājs vai civilprasītājs vai ja lēmumā ir ietverts noteikums, kas ļauj to pārsūdzēt. Civilprasītājs var iesniegt

pārsūdzību par noteikumu, ar kuru civilprasība ir izspriesta pēc būtības. Ja lēmumā ir iekļauti jebkādi citi noteikumi, kas attiecas uz cietušo, cietušais var pārsūdzēt šādus noteikumus.

Kādas ir manas tiesības pēc soda piespriešanas?

Ja par piespriesto sodu pārsūdzība ir iesniegta pirmajā vai otrajā instancē, cietušajam ir tiesības būt klāt tiesvedībā un atklātajā sēdē, kas notiek otrās vai trešās instances tiesā, pieklūt dokumentiem, kas sagatavoti tiesas procesa gaitā, izteikt priekšlikumus un iebildumus un uzrunāt tiesu pēc tam, kad prokurors ir beidzis savu noslēdzošo runu.

Vai man ir tiesības uz atbalstu vai aizsardzību pēc tiesvedības? Cik ilgi?

Atbilde uz šo jautājumu, ciktāl tas attiecas uz atbalstu cietušajiem, ietilpst Tieslietu ministrijas valsts sekretāra vietnieka tiesiskuma un privāttiesību aktu jautājumos un Tieslietu ministrijas valsts sekretāra vietnieka tieslietu metodikas pārvaldības jautājumos pienākumos, savukārt attiecībā uz cietušo aizsardzību atbildes sniegšana ietilpst Iekšlietu ministrijas pienākumos.

Kādu informāciju es saņemšu, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājam tiks piespriests sods?

Tiesai ir jāizsniedz cietušajam spriedums, no kura cietušais var uzzināt informāciju par soda saturu, proti, apsūdzētajam piespriestā soda mēra vai viņam piemēroto pasākumu veidu, apjomu un saturu.

Vai mani informēs gadījumā, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs tiks atbrīvots (tostarp atbrīvots priekšlaikus vai nosacīti) vai izbēgs no ieslodzījuma vietas?

Cietušais vai — ja cietušais ir miris — persona, kura īsteno viņa tiesības, ir tiesīgi pēc pieprasījuma saņemt turpmāk norādīto informāciju saistībā ar noziegumu, kas skar cietušo:

- a) par pirmstiesas apcietinājumā esošā apsūdzētā atbrīvošanu vai izbēgšanu;
- b) par personas, kurai piespriests ieslodzījums uz noteiktu termiņu, nosacītu atbrīvošanu, galīgu atbrīvošanu vai izbēgšanu, kā arī ieslodzījuma termiņa izpildes pārtraukšanu;
- c) par personas, kurai piespriests arests, atbrīvošanu vai izbēgšanu, kā arī aresta izpildes pārtraukšanu;
- d) par personas, kurai noteikta piespiedu ārstēšana, atbrīvošanu vai izbēgšanu;
- e) par personas, kurai noteikta piespiedu ārstēšana, atbrīvošanu, aiziešanu bez atļaujas un adaptācijas atvaļinājumu un
- f) nepilngadīgu noziedzīgo nodarījumu izdarītāju izglītošanas gadījumā — par pagaidu vai pastāvīgu atbrīvošanu, aiziešanu no iestādes bez atļaujas un izglītošanās pārtraukšanu.

Vai es tikšu iesaistīts lēmumu pieņemšanā par atbrīvošanu vai nosacītu atbrīvošanu? Piemēram, vai es varu sniegt paziņojumu vai iesniegt pārsūdzību?

Ieslodzījuma pēdējo dienu nosaka brīvības atņemšanas iestāde, un attiecīgajā dienā tā veic pasākumus notiesātās personas atbrīvošanai. Ja brīvības atņemšanas iestāde ierosina notiesātās personas nosacītu atbrīvošanu, sodu piespriedušais tiesnesis rīko uzklaušīšanu, par kuru cietušo neinformē un kurā viņam nav atļauts piedalīties. Cietušais nevar sniegt paziņojumu vai pārsūdzēt tiesas lēmumu, kas pieņemts jautājumā par nosacītu atbrīvošanu.

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstīs. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

4 - Kompensācija

Kāds ir process zaudējumu atlīdzības pieprasīšanai no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja? (piem., lietas izskatīšana tiesā, civilprasība, saistītā procedūra)

Pārsvārā kriminālprocesos prasību par tādu zaudējumu atlīdzināšanu, ko izraisījusi darbība, kas ir apsūdzības priekšmets, cietušais var uzturēt kā civilprasītājs. Šādā gadījumā procedūru, ko veic kā daļu no kriminālprocesa civilprasības izpildei, dēvē par saistīto procedūru. Civilprasību izpildi var panākt arī ar citiem tiesiskiem līdzekļiem. Tas, ka cietušais nav rīkojies kā civilprasītājs, neliedz iespēju panākt prasības izpildi. Ievērojot Civilprocesa kodeksā paredzētos nosacījumus, civilprasības izpildi cietušā vietā var panākt arī prokurors.

Tiesa uzdeva noziedzīgā nodarījuma izdarītājam atlīdzināt man zaudējumus / izmaksāt kompensāciju. Kā es varu panākt to, lai noziedzīgā nodarījuma izdarītājs veic maksājumu?

Izpildes procesu var uzsākt 30 dienu laikā no tiesas noteikto pienākumu izpildes termiņa beigām. Šajā sakarā tiesa izdos izpildrakstu, pamatojoties uz to kriminālprocesā pieņemtā lēmuma daļu, kas attiecas uz civilprasību.

Ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs nemaksā, vai valsts var samaksāt man avansu? Ar kādiem nosacījumiem?

Valsts nevar jums samaksāt avansu. Tomēr, ja pret jums ir izdarīts tišs vardarbīgs noziedzīgs nodarījums, kura rezultātā jums ir nodarīti miesas bojājumi un kaitējums jūsu veselībai, jūs varat saņemt valsts kompensāciju. Valsts kompensācija nav atkarīga no civilprasības, tomēr, ja jums radītie zaudējumi vai kaitējums ir kompensēti no citiem avotiem (piem., tos ir segusi tiesa vai apdrošinātājs) trīs gadu laikā no dienas, kad lēmums par jūsu pieteikumu pēc būtības kļuvis galīgs, jums tiks prasīts atmaksāt valsts piešķirto kompensāciju.

Vai man ir tiesības uz kompensāciju no valsts?

Jums ir tiesības saņemt valsts kompensāciju, ja pret jums ir izdarīts tišs vardarbīgs noziedzīgs nodarījums, kura rezultātā ir nodarīts kaitējums jūsu fiziskajai integritātei un veselībai.

Jums ir tiesības saņemt valsts kompensāciju arī tad, ja esat šāda cietušā tuvs radnieks vai apgādājamais vai ja esat sedzis mirušā cietušā apbedīšanas izmaksas.

Valsts kompensāciju var saņemt tikai cietušie, kas atzīti par tādiem, kuriem tā ir vajadzīga, pamatojoties uz viņu finansiālo stāvokli vai citiem likumā paredzētiem nosacījumiem.

Jūs varat iesniegt pieteikumu par valsts kompensāciju jebkurā cietušo atbalsta dienestā (rajona pārvaldē). Lemjot par jūsu pieteikumu, attiecīgā iestāde izvērtēs cēloņsakarību starp zaudējumu summu un noziedzīgo nodarījumu.

Pieteikumus par kompensāciju parasti var iesniegt trīs mēnešu laikā no nozieguma izdarīšanas dienas, un maksimālā kompensācijas summa 2017. gadā ir 1 599 105 HUF.

Vai man ir tiesības uz kompensāciju, ja noziedzīgā nodarījuma izdarītājs netiek notiesāts?

Ja jūsu ziņojums par noziegumu ir noraidīts, izmeklēšana ir izbeigta vai apsūdzētais ir attaisnots, pamatojoties uz likumā noteiktajiem izņēmumiem (proti, nepilngadība, nopietni garīgi traucējumi, spaidi, maldība, likumīga paš aizsardzība, galēja nepieciešamība vai augstāka līmeņa pavēles izpilde), jums ir tiesības saņemt valsts kompensāciju.

Valsts kompensācija nav atkarīga no civilprasības, tomēr, ja jums radītie zaudējumi vai kaitējums ir kompensēti no citiem avotiem (piem., tos ir segusi tiesa vai apdrošinātājs) trīs gadu laikā no dienas, kad lēmums par jūsu pieteikumu pēc būtības kļuvis galīgs, jums tiks prasīts atmaksāt valsts piešķirto kompensāciju.

Ja jūs savas civiltiesības īstenojat ārpus kriminālprocesa, tad kriminālatbildības jautājums un kompensācijas jautājums tiks savstarpēji nošķirti, proti, abos procesos var pieņemt spriedumus ar atšķirīgu saturu.

Vai man ir tiesības uz ārkārtas maksājumu, kamēr es gaidu lēmumu par savu kompensācijas prasību?

Jums kā noziegumā vai likumpārkāpumā cietušajam var būt tiesības uz tūlītēju monetāro palīdzību, lai izlabotu krīzes situāciju, ko ļoti īsā laikā izraisījis noziegums vai likumpārkāpums. Jūs varat iesniegt pieteikumu cietušo atbalsta dienestam (rajona pārvaldē), un nosacījums kompensācijas saņemšanai ir ziņošana par noziegumu policijai. Par tūlītējas monetārās palīdzības piešķiršanu lemj, pamatojoties uz taisnīguma principu, un to var piešķirt cietušajiem, neveicot novērtējumu par to, vai viņiem tas ir vajadzīgs. Tomēr tiesas procesa gaitā ir jāpārbauda, vai cietušā personīgie apstākļi, kas izriet no noziedzīgā nodarījuma, pamato šāda veida monetāro palīdzību. Tūlītēja monetārā palīdzība nav kompensācija un nav paredzēta, lai ar to kompensētu vai mazinātu noziedzīgā nodarījuma izraisīto kaitējumu. To var piešķirt, lai segtu cietušā uztura, mājokļa, ceļa, apģērba, medicīniskos un apbedīšanas izdevumus. Tūlītējas monetārās palīdzības summu nosaka, pamatojoties uz cietušā situāciju, ko izraisījis noziedzīgais nodarījums, un to, cik ilgs ir laikposms, kurā cietušais pats nevar atrisināt savas finansiālās problēmas. Palīdzības maksimālā summa 2017. gadā ir 106 607 HUF.

■ Lapa atjaunināta: 14/08/2025

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

5 - Manas tiesības uz atbalstu un palīdzību

Esmu noziegumā cietušais. Ar ko man jāsaazinās, lai saņemtu atbalstu un palīdzību?

Ja esat kļuvis par noziegumā cietušo, jūs varat par to ziņot tuvākajā policijas iecirknī vai zvanot uz ārkārtas palīdzības izsaukuma numuriem 107 vai 112.

Valsts uzturētā Cietušo atbalsta dienesta un Juridiskās palīdzības dienesta darbinieki var palīdzēt jums tuvākajā rajona pārvaldē. Cietušo atbalsta bezmaksas tālruna līnijas (*Idozatseg?tÁ' Vonal*) (+36-80-225-225) darbinieki Ungārijā sniedz tūlītēju palīdzību pa tālruni visu diennakti.

Valsts krīzes telefona informācijas dienests (*Orsz?gos Kr?ziskezelÁ' és Inform?ciós Telefonszolg?lat,OKIT*, <http://www.ncsszi.hu/national-institute-for-family-youth-and-population-policy>) sniedz palīdzību tieši personām, kuras cietušas no vardarbības ģimenē, vardarbības starp radniekiem, no vardarbīgas izturēšanās cietušiem bērniem, kā arī prostitūcijas un cilvēku tirdzniecības upuriem pa tālruni, kura numurs ir +36-80-205-520.

Cietušo atbalsta uzticības tālrunis

- Policija: 107
- Vispārējais ārkārtas palīdzības izsaukuma numurs: 112
- "Liecnieks pa tālruni" (*Telefontan?*): +36-80-555-111 (varat izmantot anonīmai ziņošanai par noziedzīgiem nodarījumiem)
- Cietušo atbalsta līnija (*?ldozatseg?tÅ' Vonal*): +36-80-225-225 (bezmaksas tālruņa numurs Ungārijā, uz kuru var zvanīt visu diennakti)
- Valsts krīzes telefona informācijas dienests (*Orsz?gos Kr?ziskezelÅ' és Inform?ciós Telefonszolg?lat*) +36-80-205-520
- NVO "NANE sieviešu tiesību asociācija" (*NÅ'k a NÅ'kért Együtt az ErÅ'szak Ellen Egyesület*):
  - +36-80-505-101 (palīdzības tālrunis no vardarbības cietušām sievietēm un bērniem; uz šo tālruņa numuru var zvanīt bez maksas, arī no mobilā telefona, pirmdienās, otrdienās, ceturtdienās un piektdienās no plkst. 18.00 līdz 22.00)
  - +36-40-603-006 (seksuālā vardarbībā cietušajiem; uz šo tālruņa numuru var zvanīt piektdienās no plkst. 10.00 līdz 14.00 pēc vietējiem tarifiem)
- Patentu asociācija (*Patent Egyesület*): +36-70-25-25-254 (bezmaksas tālruņa numurs juridiskās palīdzības saņemšanai būtiskos juridiskos un psiholoģiskos jautājumos sievietēm, kuras dzīvo vardarbīgās attiecībās; uz to var zvanīt trešdienās no plkst. 16.00 līdz 18.00)

Vai atbalsts cietušajiem ir bez maksas?

Cietušo atbalsta procedūras ir pieejamas bez maksas un nemaksājot nodevas. Ja jūs nerunājat ungāru valodā vai ja ar saziņu saistītas invaliditātes dēļ jums ir jāizmanto zīmju valodas tulks, rakstiskās un mutiskās tulkošanas izmaksas segs valsts.

Kādu veidu atbalstu es varu saņemt no valsts dienestiem vai iestādēm?

Cietušo atbalsta dienests (?ldozatseg?tÅ' Szolg?lat) var

- informēt jūs par jūsu tiesībām, pienākumiem un iespējām,
- sniegt informāciju par sociālās labklājības pakalpojumiem, veselības aprūpes pakalpojumiem un veselības apdrošināšanas atlīdzībām,
- sniegt tūlītēju monetāru palīdzību (piecu dienu laikā no saistītā nozieguma izdarīšanas),
- sniegt emocionālu atbalstu (vajadzības gadījumā arī psihologa palīdzību),
- sniegt juridiskas konsultācijas un praktisku palīdzību vienkāršās lietās,
- apstiprināt jūsu cietušā statusu,
- papildus iepriekš minētajam smagi cietušas personas un vardarbīgos noziedzīgos nodarījumus mirušu cietušo radnieki var pieteikties valsts kompensācijai.

Valsts krīzes telefona informācijas dienests (Orsz?gos Kr?ziskezelÅ' és Inform?ciós Telefonszolg?lat) var

- sniegt tūlītēju palīdzību iedzīvotājiem (galvenokārt sievietēm un bērniem), kuri vardarbības dēļ atrodas nopietnā krīzes situācijā,
- pēc konsultēšanās nodrošināt tūlītēju izmitināšanu drošās vietās personām, kurām ir šāda vajadzība. Izmitināšana notiek krīzes centros uz 30 dienām, tomēr pamatotos gadījumos šo termiņu var pagarināt vēl par 30 dienām. Izmitināšana tiek nodrošināta bez maksas, un sniegtās aprūpes ietvaros krīzes centra speciālisti atradīs problēmas drošu ilgtermiņa risinājumu, kā arī viņi sazinās ar attiecīgā ģimenes atbalsta un bērnu labklājības dienesta ģimenes lietu asistentu.

Juridiskās palīdzības dienests (Jogi Seg?tségny?jtó Szolg?lat)

- sniedz juridisku palīdzību gadījumos, kad lietas fakti ir samērā skaidri,
  - un, ja ir izpildīti likumā paredzēti nosacījumi, tas
1. sniedz ārpustiesas pakalpojumus (konsultēšana, dokumentu rediģēšana) bez maksas vai ar izdevīgiem nosacījumiem,
  2. nodrošina tiesvedības partnera īstenotu pārstāvību tiesas procesos un kriminālprocesa pirmstiesas izmeklēšanas posmā (kad lietu izmeklē izmeklēšanas iestāde vai prokurors). Ja ir atļauta pārstāvība ar

tiesvedības partnera starpniecību, faktisko juridisko pakalpojumu sniedz advokāti un advokātu biroji, kam ir līgumattiecības ar Juridiskās palīdzības dienestu.

Kādu veidu atbalstu es varu saņemt no nevalstiskajām organizācijām?

Jūs varat pajauties galvenokārt uz šādām nevalstiskajām organizācijām:

labdarības asociācija "Baltais aplis" (*Fehér Gyászok Közhazsn? Egyesület*),

- personiska aprūpe pēc noziedzīga nodarījuma,
- bezmaksas juridiskā palīdzība,
- bezmaksas mediācija,
- bezmaksas psiholoģiskā palīdzība,
- finansiāls atbalsts tiem, kuriem tas ir vajadzīgs (tikai tad, ja par noziegumu ir ziņots policijai),
- palīdzība citās iestādēs notiekošos procesos,
- starpniecība citu organizāciju un iestāžu sniegta atbalsta izmantošanā.

NVO "NANE sieviešu tiesību asociācija" (*NÁ'k a NÁ'kért Együtt az ErÁ'szak Ellen Egyesület*):

- informācijas sniegšana,
- tūlītēja praktiska palīdzība tiem, kuri atrodas krīzes situācijā (piem., sieviešu izmitināšana patversmēs, iestāžu informēšana, konsultēšana par darbībām un iespējām),
- grupu sesijas,
- juridiskā palīdzība (vajadzības gadījumā nodrošinot jurista konsultācijas).

NVO "ESZTER Ambulance" (*ESZTER Alap?tv?ny és Ambulancia*):

- psiholoģiskā palīdzība,
- juridiskā palīdzība.

Patentu asociācija (*Patent Egyesület*):

- informācija un konsultācijas,
- psihologa vai sociālā darbinieka pamatkonsultācijas,
- juridiskā palīdzība no vardarbības cietušām sievietēm, kā arī ar dzimumu saistītas vardarbības un diskriminācijas upuriem.

Anonīmo ziņošanas veidu fonds (*Névtelen Utak Alap?tv?ny*):

- droša izmitināšana,
- rehabilitācija,
- reintegrācija.

Lapa atjaunināta: 18/07/2025

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.